

GRAMTYKA I SŁOWNIK

JĘZYKA ELFÓW LEŚNYCH

David Salo

Tłumaczenie:
Sebastian “Vindálf” Domagała

David Salo

SILVAN

Z angielskiego przełożył
Sebastian „Vindálf” Domagała

GooldMaggot & Niezapominka

Projekt okładki
Ryszard „Galadhorn” Derdziński

Herb na okładce wykonała
Joanna „Adaneth” Drzewowska

Konsultacja merytoryczna
Joanna „Adaneth” Drzewowska

Copyright © for the Polish translation
by GoolðMaggot & Niezapominka 2006

Skład i łamanie
Sebastian „Vindálf” Domagała

WSTĘP

Język leśny opisany w niniejszym tekście jest nowym tworem, którego nie znajdziesz w pracach J.R.R. Tolkiena. Jakkolwiek jest niewątpliwie oparty na językowej twórczości Mistrza, przede wszystkim zaś na ilkorinie i doriathrinie Tolkiena (które zostały wyparte przez sindarin), na kilku słowach i nazwach, którymi mówiono w językach Ossiriandu, Lórien czy Mrocznej Puszczy i w pewnym zakresie na jednym z wczesnych języków Tolkiena – języku Gnomów. Zamierzono również, by precyzyjnie pasował do ogólnego drzewa języków elfickich Tolkiena. Prawie wszystkie z tych słów mogą wywodzić się ze wspólnoeldarińskich tematów poprzez konsekwentne stosowanie zmian dźwiękowych i wiele z tych słów ma swe odpowiedniki w quenya czy sindarinie.

Jednakże dokładne formy i gramatyka są całkowicie wymyślone; szczegóły fonologii języka leśnego, stosunki pomiędzy różnymi dialektami zostały wynalezione, aczkolwiek w sposób przekonujący; w żadnych pracach Tolkiena nie można znaleźć też wielu spośród słów leśnego. Ponieważ Mistrz nie omawiał żadnych szczegółów leśnego w swoich opublikowanych pracach, dało to twórcy znaczną swobodę w opisywaniu tego języka nieco kompletniej, niż innych, takich jak quenya czy sindarin. Ma on nadzieję, że będzie używany i lubiany: jako język sam w sobie, jako narzędzie pomocne w wyobrażaniu sobie życia Elfów Leśnych i jako okno na skomplikowane, acz fascynujące struktury elfickich języków Tolkiena.

KRÓTKI OPIS LEŚNEGO ELFICKIEGO

Ten dokument zachowano razem z kilkoma rzadkimi kopiami Czerwonej Księgi pierwotnie przetrzymywanymi w Minas Tirith. Pomimo powiązania z innymi dokumentami o tematyce lingwistycznej, jego zawartość udowadnia, że pierwotnie nie został spisany razem z Czerwoną Księgą, a to, że się zachował, jest prawdopodobnie dziełem przypadku. Zdaje się, że został spisany ręcznie we wczesnej Czwartej Erze, być może za panowania Eldariona, a sporządzono go dla tych Gondorczyków, którzy porozumiewali się z Zielonymi Elfami z Mroczonej Puszczy i Ithilien, i pragnęli chociaż trochę poznać ich mowę. Imię i miejsce pobytu autora są nieznane; ale możemy dedukować, że był człowiekiem z Gondoru, prawdopodobnie z Ithilien i że znał elfów, których Legolas tam przyprowadził. Być może posiadał jakąś wiedzę o klasycznych elfickich dziełach i pragnął wpoić swym czytelnikom informacje o nieprzerwanym związku współczesnych mu Elfów Leśnych z Nandorami z Dawnych Dni. Znał również quenejski i sindarin oraz miał dostęp do kopii Lhammas Penegoldha (do których ciągle się w tekście odnosi), które były najwyraźniej bardziej kompletne niż fragmenty, które przetrwały do naszych czasów – wszystkie te informacje winny być rozważane przez tych, którzy chcą identyfikować go ze znaną postacią tamtego okresu. (Niektórzy twierdzą, że autorem tego dokumentu miał być Findegil, który opracował słusznie nazwaną Kenta Menesselion Andunóressen.)

Użyte tutaj skróty oznaczają: L. (leśny z Lórien), M. (leśny z Mroczonej Puszczy) i O. (ossiriandzki). Gdy nazwa „leśny” jest użyta bez żadnych innych określeń, oznacza to, że w danym tekście jest mowa o leśnym z Mroczonej Puszczy.

DŹWIĘKI

Dźwięki leśnego z Mroczonej Puszczy były prawie identyczne z sindarińskimi. Główne różnice to: długie *é* i *ê* oraz *ó* i *ô* były zamkniętymi samogłoskami (jak w quenya), zbliżając się, jednakże nie zamieniając w *î* i *û*; główny akcent padał w większości słów na pierwszą sylabę.

Pomniejsze akcenty padały na każdą inną sylabę.

Spółgłoski leśnego z Mroczonej Puszczy

<i>Bezdzwięczne zwarte</i>	p	t		k	
<i>Dźwięczne zwarte</i>	b	d		g	
<i>Bezdzwięczne szczelinowe</i>	f	th	s	ch	h
<i>Nosowe</i>	m	n		ng	
<i>Dźwięczne szczelinowe</i>	v				
<i>Inne</i>	w	l, r			
Samogłoski leśnego z Mroczonej puszczy					
<i>Monoftongi</i>	i, e a, o, í, é, á, ó, ú				
<i>Dyftongi</i>	ai, au, ie, io, iu, ui, uo				

Dyftongi *ie, uo* stawały się wznoszącymi się dyftongami, gdy akcentowano ich drugi element i wymawiano je podobnie (choć nie identycznie) jak *ye, wo* [/je/ i /lo/ - przy. tłum.]. We wszystkich innych dyftongach akcent padał na pierwszy element. Dyftongi *io, iu* wymawiano różnie w zależności od mówiącego. Dyftong *io* mógłby być wymawiany jako kombinacja dźwięków *i* oraz *o*, ale był często transkrybowany jako

Gi Ṭm Ṭṭim̃ ṭĩ ṭṭĩ pṬṭim̃ mĩ pṭim̃ ṭhim̃ ḶṬĩ.

ale

rôth „wzgórze”

mîr „kryształ”

Amroth „wysokie wzgórze”

mirlene „łańcuch kryształów”

MORFOLOGIA

Nasze informacje o gramatyce leśnego elfickiego są znacznie bardziej skąpe niż informacje o jego fonologii, głównie dlatego, że słowa i nazwy (pierwotna materia, w której są zachowane starożytne formy leśnego) dają nam tylko kilka wskazówek o strukturze zdań i morfologii; dzieje się tak, ponieważ Peneglodh w swoim Lhammas zajmował się przede wszystkim prezentowaniem relacji fonetycznych pomiędzy różnymi elfickimi językami bardziej, niż dostarczaniem danych o kompletnych gramatykach któregośkolwiek z nich. Większość naszych informacji o gramatyce silvanu pochodzi zatem z języka Elfów Leśnych z Mrocznej Puszczy. Nie mamy najmniejszej pewności, że nasze wiadomości o tej konkretnej odmianie języka Elfów Leśnych stosują się do wszystkich języków Elfów Leśnych.

Szczególnie leśny z Mrocznej Puszczy wydaje się być dość prosty; liczba morfologicznych czasów została zredukowana do dwóch (przeszłego i teraźniejszego), a inne były wyrażane przy użyciu czasowników posiłkowych; liczba przypadków została zmniejszona do trzech (mianownika, dopełniacza i celownika); były tylko dwie liczby, pojedyncza i mnoga (kilka „podwójnych” form ograniczało się do naturalnych par, takich jak oczy, uszy, ręce, zaś stopy zdają się wywodzić od liczby mnogiej). Stare różnice takie, jak pomiędzy *rdzeniami na „i”* oraz *rdzeniami na „a”* czasowników ustabilizowały się; czyli, praktycznie rzecz biorąc, istnieje tylko jedna grupa koniugacyjna w leśnym z Mrocznej Puszczy, z kilkoma nieregularnymi czasownikami. Z drugiej strony tworzenie nominalnej liczby mnogiej stało się raczej skomplikowane (choć i tak jest prostsze, niż w sindarinie).

Czasownik

Czasownik leśny wykazuje trzy osoby (pierwszą, drugą, trzecią; rozróżnia się formy liczby pojedynczej od form liczby mnogiej w pierwszej i trzeciej osobie, poufałą „ty” i formalną „wy” w drugiej). W rzeczywistości używanie form poufale i formalnych różni się nieco od tego znanego w innych językach eldarińskich. W praktyce forma poufała jest używana tylko wtedy, gdy zwracamy się bezpośrednio do członków rodziny (poza rodzicami), np. małżonka, brata, siostry lub dziecka, bądź bardzo bliskiego przyjaciela; i bardzo okazjonalnie, świadcząc o skrajnej pogardzie. W innych przypadkach jest używana forma formalna. Praktycznie nie istnieje sytuacja, w której człowiek zwracałby się do elfa jak do znajomego.

Wszystkie formy czasowników leśnego można utworzyć z dwóch tematów: czasu teraźniejszego i czasu przeszłego. Temat czasu teraźniejszego zawsze kończy się na *-a*, zaś czasu przeszłego na *-e*.

Z tematu czasu teraźniejszego tworzy się bezokolicznik, imiesłów czynny, tryb rozkazujący i wszystkie odmienne formy czasu teraźniejszego. Bezokolicznik jest identyczny z tematem czasu teraźniejszego bez końcówki; imiesłów czynny kończy się na *-l*. Tryb rozkazujący jest tworzony z tematu czasu teraźniejszego bez końcówki *-a* i (często) przedrostka *a-* dodawanego na początku wyrazu (poza przypadkami, gdy słowo zaczyna się samogłoską). Co do czasu teraźniejszego patrz niżej.

Z tematu czasu przeszłego tworzy się wszystkie odmienne formy czasu przeszłego i imiesłów bierny, który jest identyczny z tematem czasu przeszłego bez końcowego *-e*. Gdy temat czasu przeszłego kończy się na *-lne* (tak jak *kolne* „dźwigać”) imiesłów bierny kończy się na *-lon* (np. *kolon* „dźwigany”).

Konstrukcja czasu przeszłego jest bardzo nieregularna; pełne wyjaśnienie jej form byłoby bardzo długie i wymagałoby oparcia się nieco na historii leśnego z Mrocznej

Puszczy. Tutaj można tylko powiedzieć, że prawie wszystkie formy czasu przeszłego zakładają wprowadzenie wrostka nosowego, czasami przed, a czasami po końcowej spółgłosce tematu. W wielu przypadkach (tzw. „czasowników słabych”), kiedy rdzeń tworzy temat teraźniejszy przy pomocy przyrostka, jest on opuszczany w czasie przeszłym. W innym wypadku, czas przeszły jest tworzony przez przyrostek *-ene-* który zastępuje *-a-* tematu czasu teraźniejszego.

Przykład mocnego czasownika: ***nara-*** „opowiadać”

Bezokolicznik: ***nara*** „opowiadać”

Imiesłów czynny: ***naral*** „opowiadający”

Imiesłów bierny: ***narn*** „opowiedziany”

Czas teraźniejszy (*nara-*)

narān „opowiadam”

narag „opowiadasz”

naras „(on, ona, ono) opowiada”

narām „opowiadamy”

narath „opowiadacie”

narar „opowiadają”

Czas przeszły (*narne-*)

narnen „opowiadałem”

narneġ „opowiadałeś, -aś”

narnes „opowiadał, -a, -o”

narnem „opowiadaliśmy”

narneth „opowiadaliście”

narner „opowiadali, -ły”

Tryb rozkazujący:

anar, nar „mów(cie)!”

Przykład słabego czasownika ***linda-*** „śpiewać”

Bezokolicznik: ***linda*** „śpiewać”

Imiesłów czynny: ***lindal*** „śpiewający”

Imiesłów bierny: ***linden*** „śpiewany”

Czas teraźniejszy (*linda-*)

lindan „śpiewam”

lindag „śpiewasz”

linda „śpiewa”

lindam „śpiewamy”

lindath „śpiewacie”

lindar „śpiewają”

Czas przeszły (*lindene-*)

lindenen „śpiewałem”

lindeneg „śpiewałeś, -aś”

lindenēs „śpiewał, -a, -o”

lindenem „śpiewaliśmy”

lindeneth „śpiewaliście, -łyście”

lindener „śpiewali, -ły”

Tryb rozkazujący:

alind, lind „śpiewaj(cie)!”

Czasy złożone

Wszystkie inne czasy są tworzone poprzez złożenie bezokolicznika lub imiesłowu z czasownikiem posiłkowym. Tak powstaje wiele powszechnie używanych czasów: czas

Ostatni szyk (OVS) jest zazwyczaj unikany, gdy istnieje możliwość pomylenia podmiotu i dopełnienia.

Drugi – dopełniacz – jest używany przymiotnikowo i zgodnie z typem następującego rzeczownika:

gwin tóra „wino króla”

gwin turion „wino królów”

Dopełniacz jest również używany z przyimkiem *û* „bez”:

*Lind **û** líra be oron **û** thundion...*

„Elf **bez** pieśni jak drzewo **bez** korzeni.”

Trzeci – celownik – jest używany jako dopełnienie dalsze i dopełnienia przyimków; zazwyczaj poprzedza dopełnienie bliższe.

*Ónes der **gwinde** mîr.* „Mężczyzna dał **dziewczynie** kryształ.”

*Kennen or **olbe** filchin.* „Widziałem małego ptaszka **na gałęzi**.”

Końcówkami przypadków są:

	Liczba pojedyncza	Liczba mnoga
Mianownik	-ø	-in
Dopełniacz	-a	-ion
Celownik	-e	-in

Liczba mnoga zawsze wykazywała przegłos tam, gdzie istniała taka możliwość.

W Lórien końcówką celownika w liczbie pojedynczej zdaje się być *-i*, ale inne końcówki były identyczne. Celownik liczby pojedynczej nie wykazywał przegłosu, pomimo końcówki *-i*. Zdaje się, że przyczyną tego jest to, że wywodzi się ona ze starszych *-en* bądź *-an*, które nie zmieniły się w *-i*, dopóki przegłos nie przestał obowiązywać.

Mianownik liczby pojedynczej jest często różny formą od tematu innych przypadków. Różni się on nie tylko samogłoską w liczbie mnogiej, ale mianownik również często ma sylabę, która jest skracana w innych przypadkach; spółgłoski tematu również mogą się zmieniać. Przykłady tych form poniżej.

1. Brak skrócenia się czy zmiany tematu i przegłosu: ***urch*** „ork”; ***gwin*** „wino”

	l. poj.	l. mn.	l. poj.	l. mn.
Mianownik	<i>urch</i>	<i>urchin</i>	<i>gwin</i>	<i>gwinin</i>
Dopełniacz	<i>urcha</i>	<i>urchion</i>	<i>gwina</i>	<i>gwinion</i>
Celownik	<i>urche</i>	<i>urchin</i>	<i>gwine</i>	<i>gwinin</i>

2. Tylko przegłos: ***lass*** „liść”; ***dorn*** „dąb”

	l. poj.	l. mn.	l. poj.	l. mn.
Mianownik	<i>lass</i>	<i>lessin</i>	<i>dorn</i>	<i>durnin</i>
Dopełniacz	<i>lassa</i>	<i>lession</i>	<i>dorna</i>	<i>durniom</i>
Celownik	<i>lasse</i>	<i>lessin</i>	<i>dorne</i>	<i>durnin</i>

3. Tylko skrócenie: **bereth** „męstwo”; **gilum** „gwiazdne światło”

	l. poj.	l. mn.	l. poj.	l. mn.
Mianownik	bereth	berthin	gilum	gilmin
Dopełniacz	bertha	berthion	gilma	gilmion
Celownik	berthe	berthin	gilme	gilmin

4. Tylko zmiana tematu: **lunt** „łódź”; **gweeth** „więź”

	l. poj.	l. mn.	l. poj.	l. mn.
Mianownik	lunt	lundin	gweeth	gwelin
Dopełniacz	lunda	lundion	gwela	gwelion
Celownik	lunde	lundin	gwele	gwelin

5. Przeglós i skrócenie: **olum** „kielich”; **galad** „drzewo”

	l. poj.	l. mn.	l. poj.	l. mn.
Mianownik	olum	ulmin	galad	geldin
Dopełniacz	olma	ulmion	galda	geldion
Celownik	olme	ulmin	galde	geldin

6. Przeglós i zmiana tematu: **sarth** „kamień”; **ant** „most”

	l. poj.	l. mn.	l. poj.	l. mn.
Mianownik	sarth	serdin	ant	endin
Dopełniacz	sarda	serdion	anda	endion
Celownik	sarde	serdin	ande	endin

7. Skrócenie się i zmiana tematu: **istil** „księżyc”; **ereth** „nasienie”

	l. poj.	l. mn.	l. poj.	l. mn.
Mianownik	istil	isklin	ereth	erdin
Dopełniacz	iskla	isklion	erda	erdion
Celownik	iskle	isklin	erde	erdin

8. Przeglós, skrócenie się i zmiana tematu: **tarag** „róg”; **olof** „gałąź”

	l. poj.	l. mn.	l. poj.	l. mn.
Mianownik	tarag	terchin	olof	ulbin
Dopełniacz	tarcha	terchion	olba	ulbion
Celownik	tarche	terchin	olbe	ulbin

9. Rzeczownik kończący się na -o zmienia je w -w w temacie: **golo** „wiedza”; **lano** „zagrożenie”

	l. poj.	l. mn.	l. poj.	l. mn.
Mianownik	golo	gulwin	lano	lenwin
Dopełniacz	golwa	gulwion	lanwa	lenwion

Celownik	<i>golwe</i>	<i>gulwin</i>	<i>lanwe</i>	<i>lenwin</i>
----------	--------------	---------------	--------------	---------------

10. Rzeczowniki kończące się na *-e* porzucają je w temacie: *fene* „biała chmura”; *thine* „wieczór”

	l. poj.	l. mn.	l. poj.	l. mn.
Mianownik	<i>fene</i>	<i>fenin</i>	<i>thine</i>	<i>thinin</i>
Dopełniacz	<i>fena</i>	<i>fenion</i>	<i>thina</i>	<i>thinion</i>
Celownik	<i>fene</i>	<i>fenin</i>	<i>thine</i>	<i>thinin</i>

Liczba podwójna

Kilka rzeczowników posiada specjalną, podwójną formę, kiedy mają związek z rzeczami, które tworzą naturalne pary. Forma liczby mnogiej jest używana, gdy dotyczy więcej niż dwóch rzeczy lub dwóch, które nie tworzą naturalnej pary. Liczba podwójna jest taka sama jak mnoga, ale brakuje jej końcówki *-in*, co oznacza, że gdy nie ma przegłosu, liczba pojedyncza i podwójna są identyczne. Dopełniacz i celownik posiadają *-a* i *-e* – końcówki liczby pojedynczej, np. *meb* „dwie ręce”, *meba* „dwóch rąk”, *mebe* „dwóm ręką”.

Liczba pojedyncza	Liczba podwójna	Liczba mnoga
<i>hind</i> „oko”	<i>hind</i> „dwoje oczu”	<i>hindin</i> „kilkoro oczu”
<i>mab</i> „ręka”	<i>meb</i> „dwie ręce”	<i>mebin</i> „kilka rąk”
<i>tal</i> „stopa”	<i>tel</i> „dwie stopy”	<i>telin</i> „kilka stóp”
<i>thlôs</i> „ucho”	<i>thlôs</i> „dwoje uszu”	<i>thlôsín</i> „kilkoro uszu”

Różnice ossiriandzkiego rzeczownika

Lhammas Peneglodha wzmiankuje tylko kilka szczegółów o rozbieżnościach. Praktycznie nie wiemy nic o koniugacji czasownika w ossiriandz-kim, poza tym, że, jak się zdaje, istniała tam znaczna różnica w tworzeniu imiesłowu biernego, który prawdopodobnie nie był blisko związany z tema-tem czasu przeszłego.

W ossiriandzkim nie istniał przegłos samogłosek, ani w czasownikach, ani w rzeczownikach. Znane końcówki przypadkowe były takie jak poniżej-szej odmianie *gald* „drzewo”; *fani* „chmura”:

Mianownik	<i>-ø</i>	<i>-i</i>	<i>gald</i>	<i>galdi</i>	<i>fani</i>	<i>fani</i>
Dopełniacz	<i>-a</i>	<i>-io</i>	<i>galda</i>	<i>galdio</i>	<i>fana</i>	<i>fanio</i>
Celownik	<i>-ã</i>	<i>-i</i>	<i>galdã</i>	<i>galdi</i>	<i>fanã</i>	<i>fani</i>

Ǻ jest samogłoską, którą Peneglodh określał jako samogłoskę centralną z wydźwiękiem nosowym; występowała tylko na końcu.

Wschodni leśny zatracił przedimek określony [ang. „the”] i używa tej samej formy dla określonego i nieokreślonego rzeczownika; np. *galad* „a tree” lub „the tree”, *geldin* „trees” lub „the trees”. Zachodni leśny jednakże zachował przedimek określony w postaci przyrostka *-on* bądź *-n*, który ukazuje się w następujący sposób (na przykładzie *galdon* „the tree” i *fanin* „the cloud”):

Mianownik	<i>-on lub -n</i>	<i>-in</i>	<i>galdon</i>	<i>galdin</i>	<i>fanin</i>	<i>fanin</i>
Dopełniacz	<i>-an</i>	<i>-ion</i>	<i>galdan</i>	<i>galdion</i>	<i>fanan</i>	<i>fanion</i>

Celownik **-ãñ** **-in** **galdãñ** **galdin** **fanãñ** **fanin**

Żadne podwójne formy rzeczownika nie są znane w ossiriandzkim.

Przymiotniki

Przymiotniki nigdy nie odmieniają się przez przypadki, ale te zawierające krótkie *a*, *o* lub *io* wykazują przegłos w liczbie mnogiej (choć nie mają przyrostka). Przymiotnik zazwyczaj występuje za rzeczownikiem. Liczba mnoga przymiotników jest używana także dla liczby podwójnej.

	<i>rind sarn</i> „kamień okrągły”	<i>rindin sern</i> „kamienie okrągłe”
	<i>throsk kold</i> „lis czerwony”	<i>thrusgin kuld</i> „lisy czerwone”
	<i>gôn tiog</i> „gęś gruba”	<i>gónin tiug</i> „gęsi grube”
ale	<i>sien melin</i> „dziecko ukochane”	<i>sienin melin</i> „dzieci ukochane”
	<i>mab nene</i> „ręka wilgotna”	<i>meb nene</i> „dwie wilgotne ręce”

Gdy przymiotnik kończy się na *-o*, *-ol*, *-on*, *-or* powstałe ze zwokalizowanych końcowych *-w*, *-l*, *-n*, *-r*, *o* w takiej sylabie jest niezmiennie przez przegłos:

tumb tovon „dolina głęboka” *tumbin tuvon* „doliny głębokie”

Zaimki

Zaimki osobowe

M.	<i>in</i> „ja”	<i>em</i> „my”	<i>eg</i> „ty”	<i>eth</i> „wy”
D.	<i>nien</i> „mój”	<i>mien</i> „nasz”	<i>kien</i> „twój”	<i>dien</i> „wasz”
C.	<i>nin</i> „mnie”	<i>men</i> „nam”	<i>ken</i> „tobie”	<i>den</i> „wam”

Zaimki wskazujące/osobowe

M.	<i>es</i> „on, ona, ono; to (te)”	<i>int</i> „oni, te”
D.	<i>sien</i> „jej, jego, tego”	<i>tien</i> „ich, tych”
C.	<i>sin</i> „jemu, jej, temu”	<i>ten</i> „im, tym”

Formy mianownika są używane tylko dla emfazy, np. *Randen gald* „Wspiąłem się [na] drzewo” a *Randen in gald* „Ja (i nikt inny) wspiąłem się [na] drzewo”.

Zaimki wskazujące (nieodmienne)

si „ten”, *ta* „tamten”

Przymiotniki wskazujące

sin „taki”, *tan* „taki”

Pytające (nieodmienne)

amma „dlaczego?”, *ma* „co?”, *malum* „kiedy?”, *man* „kto?”, *mane* „jak?”, *manum* „gdzie?”

Zamiek względny (nieodmienny)

a „kto, który, że” poprzedza czasownik, reguluje go:

naugol a kóres mirlenin „krasnould, **który** zrobił łańcuchy kryształów”

Jest często poprzedzony zaimkiem, do którego jest dołączany zawsze, gdy zaimek jest odmieniony:

Nauglin inta kórer mirlenin „krasnoludy (**oni**), **którzy** zrobili łańcuchy kryształów”

Tôr siena sungen gwin „król, **którego** wino piłem”

Gwindin tina óner derin mîrin „dziewczęta, **którym** mężczyźni dali kryształy”

Przysłówki

am „w górze”, *bor* „zawsze i znowu”, *dod* „w dole”, *ed* „poza”, *lô* „nie”, *mith* „do (wewnątrz)”, *nivon* „naprzód”, *ô* „przed (ang. ago)”, *ôth* „z dala; daleko (ang. away)”, *ralon* „do tyłu, wstecz”, *silum* „teraz”, *sinum* „tu”, *talum* „wtedy”, *tanum* „tam”, *ui* „zawsze”, *uo* „razem”

Przyimki

an „do”, *don* „przeciw”, *ed* „z, na zewnątrz”, *go* „z, od”, *imb* „pomiędzy”, *mi* „w”, *mith* „do (wewnątrz)”, *na* „do, w kierunku, przy”, *nu* „pod”, *or* „nad, ponad”, *pel* „za, poza”, *ter* „przez”, *thor* „poprzez”, *uo* „z”, *û* „bez”

Spójniki

ad „lub”, *ar* „i”, *be* „jak”, *dan* „ale”, *geb* „z wyjątkiem”, *sa* „że”

Częste przyrostki

Leśny elficki zachował dużą liczbę przyrostków z dawnego eldariń-skiego, ale większość z nich występuje tylko w poszczególnych słowach i nie mogą być one uogólniane dla innych wyrazów; dlatego są interesujące przede wszystkim dla etymologów. Jakkolwiek poniższe są jeszcze w powszechnym użyciu:

-ad jest używane dla rzeczowników odczasownikowych, np. *linnad* „śpie-wanie”

-in jest używane dla przymiotników wywodzących się od rzeczowników, np. *telfin* „srebrny”, *gorthin* „straszny” od *telf* „srebro” i *gorth* „strach”. Nie powodowało przegłosu.

-im jest używane dla przymiotników wskazujących na coś, co jest dobre lub właściwe do zrobienia, np. *lindim* „godny pieśni”; *melim* „dający się kochać”. Kilka innych przymiotników tego typu przetrwało bez odpowiadającego im czasownika.

-or jest używany do tworzenia rzeczowników nazywających wykonawców czynności, np. *lindor* „ktoś, kto śpiewa, śpiewak”; **-or** często skracało się do **-r-** w dopełniaczu, celowniku i przypadkach liczby mnogiej.

Złożenia

Wyrazy złożone nie są tak często spotykane w leśnym jak w quenya czy sindarinie, bowiem są zastępowane przez konstrukcje z dopełniaczem lub celownikiem. Złożenia te mają często konkretne znaczenie, które nie może być rozpoznane bezpośrednio na podstawie ich części składowych, np. *berbrog* „wojownik-niedźwiedź” odnosi się do legendarnej rasy ludzi zdolnej przyjmować postać niedźwiedzia, żyjącej w górnym biegu Anduiny; albo *gwethling* „cień-ogon” („wiewiórka”). Elementy tych złożzeń z reguły nie zmieniają swych form. Wyjątkami są słowa zaczynające się na *gw*, które są skracane do *w*, kiedy występują po słowie w złożeniu, np. *piugwin* (*piog* + *gwin*) „wino-jagoda” („winogrono”). Zasada ta obejmuje także nazwy, w których drugi element jest odmieniony, tak jak *Dorwinion* (*dor* + *gwinion*) „krain win”. Słowa kończące się na więcej, niż jedną spółgłoskę, często tracą ostatnią, kiedy złożenie słów tworzy trudną zbitkę, np. w imieniu *Linthonion* „pieśń sosen” zamiast *Lindthonion*.

ZMIANY DŹWIĘKOWE W LEŚNYM ELFICKIM

Leśny elficki zachował sporą liczbę charakterystycznych zmian dźwiękowych wspólnych wszystkim językom Eldarów, zaś szczególnie grupie języków telerińskich. Poza pełnym omówieniem ogólnej historii języków eldarińskich nie ma większego sensu dokonywać nawet krótkich podsumowań tych pierwszych zmian dźwiękowych, gdyż były one całkowicie takie same dla queny i sindarinu. Z szacunku do telerinu możemy wywnosić tylko, że silvan również uległ zmianie dźwięków *kw, gw, ngw* w *p, b, mb*; i zmianie zębowo-podniebiennych dźwięków *ty, dy, ndy* i *ny* w *t, d, nd, n*. Prawdopodobnie występowała później, ale wspólna quenejskiemu i sindarińskiemu, zmiana początkowych *sp, st, sk* w *f, th, h*; jakkolwiek, do niektórych ze słów, zawierających takie spółgłoski początkowe, była dodawana samogłoska pomocnicza przed zbitkę spółgłosek.

Prawdopodobnie wiele z charakterystycznych cech języków silvańskich występowało już w Dolinie Anduiny, przed podziałem silvańskich elfów na wschodnie i zachodnie. Zawierały one następujące zmiany (ale nie ograniczały się tylko do nich):

1. Zmiana początkowego *h* (prawdopodobnie pierwotnie dźwięcznego) w *g*. Ten dźwięk zanikł na początku słów w sindarinie:

leśny	sindarin	quenya	
<i>getha-</i>	<i>eitha-</i>	<i>hehta-</i>	opuszczać
<i>go</i>	-	<i>go</i>	z (skądś)

2. Utrata wewnętrznego *h*, powodująca wydłużenie poprzedzającej samogłoski:

leśny	sindarin	quenya	
<i>gôr</i>	<i>gaur</i>	<i>vára</i>	brudny (*wahrâ)
<i>móda-</i>	<i>matha-</i>	<i>mahta-</i>	posługiwać się

3. Zmiana długiego *â* w długie otwarte *ô*. Ponieważ ta zmiana zachodziła również w sindarinie, niektórzy sugerowali, że była to archaiczna zmiana, która nastąpiła przed oddzieleniem się Nandorów od innymi Telerich. Jednakże biorąc pod uwagę to, że amanyarscy Teleri zachowali długie *â*, ta teoria jest trudna do zaakceptowania, chyba żeby założyć, iż język Telerich zaczął dzielić się na dialekty już we wczesnych dniach marszu. Jakkolwiek, wielu uczonych zakłada, że te zmiany zachodziły równolegle. W sindarinie ten dźwięk przeszedł ostatecznie w *au* lub *aw* i w takiej formie przetrwał w wyrazach jednosylabowych:

leśny	sindarin	quenya	
<i>hóga-</i>	-	<i>háca-</i>	ziewać
<i>pôm</i>	<i>paw</i>	<i>quáme</i>	choroba
<i>drôg</i>	<i>draug</i>	<i>[ráca]</i>	wilk

4. Zmiana *ky, khy, gy* w *t, th, d*:

leśny	sindarin	quenya
-------	----------	--------

Gi Ṭm Ṭpim̃ p̃i q̃q̃ p̃r̃ym̃ mi p̃ym̃ p̃him̃ λṬĩ.

<i>telf</i>	<i>celeb</i>	<i>tyelpe</i>	srebro
<i>tôf</i>	-	<i>tyáve</i>	smak
<i>there</i>	<i>hair</i>	<i>hyarya</i>	lewo, południe
<i>dell</i>	<i>gell</i>	<i>yello</i>	okrzyk radości

5. Utrata początkowego *y*:

leśny <i>ien</i>	sindarin <i>în</i>	quenya <i>yén</i>	długi rok, okres czasu
<i>olum</i>	<i>ylf</i>	<i>yulma</i>	kielich
<i>ôr</i>	<i>iaur</i>	<i>yára</i>	antyczny

6. Obniżenie się *i* do *e* oraz *u* do *o* przed *a*:

leśny <i>helo</i>	sindarin <i>hethu</i>	quenya <i>hiswa</i>	mglisty
<i>tolch</i>	<i>tolog</i>	<i>tulca</i>	silny, mocny
<i>liog</i>	<i>lyg</i>	<i>leuca</i>	wąż

7. Zmiana *e* w *i* oraz *o* w *u* przed następującą spółgłoską nosową:

leśny <i>mint</i>	sindarin <i>ment</i>	quenya <i>mente</i>	punkt
<i>pindas</i>	<i>pennas</i>	<i>quenta</i>	opowieść
<i>lung</i>	<i>long</i>	<i>lunga</i>	ciężki

8. Zmiana lub utrata początkowego *s* przed spółgłoską:a. zmiana *s* w *th* przed *l* lub *r*:

leśny <i>thlôs</i>	sindarin <i>lhaw</i>	quenya <i>hláru</i>	powóz
<i>thrôf</i>	<i>rhaw</i>	<i>hráva</i>	dziki

b. zmiana *s* w *f* przed *w*:

leśny <i>fwest</i>	sindarin <i>hwest</i>	quenya <i>hwesta</i>	podmuch wiatru
-----------------------	--------------------------	-------------------------	----------------

c. zmiana *s* w *h* przed *m* lub *n*:

leśny <i>O. hmal</i>	sindarin <i>mâl</i>	quenya <i>malo</i>	pyłek
<i>O. hnardh</i>	<i>nardh</i>	<i>narda</i>	węzeł

9. Zmiana *b*, *d*, *g* w *v*, *dh*, *gh* oraz *p*, *t*, *k* w *b*, *d*, *g*, kiedy następuje bezpośrednio po *l*, *r* lub po samogłosce. *lb*, *ld* pozostają niezmienione:

leśny <i>LO. hadha-</i>	quenya <i>hyara-</i>	odczepiać się [*syada-]
<i>O. erdh</i>	<i>erde</i>	nasienie
<i>O. flegh</i>	<i>hlia</i>	babie lato [*sligâ]

<i>telch</i>	<i>celeg</i>	<i>tyelca</i>	zwinny
<i>telf</i>	<i>celeb</i>	<i>tyelpe</i>	srebro
<i>carfa</i>	-	-	kruka
			(D.)[* <i>karakw</i> -]
<i>serch</i>	<i>seref</i>	<i>serce</i>	przelana (rozlana)
			krewny
<i>orth</i>	<i>orod</i>	<i>orto</i>	góra
d. asymilacja <i>s</i> do następującego <i>m</i> lub <i>n</i> ;			
leśny			
<i>ammal</i>		trznadel [* <i>asma</i> lę]	
<i>benn</i>		mąż [* <i>hesnô</i>]	
e. zbitki <i>nt</i> , <i>mp</i> , <i>nk</i> stawały się <i>nd</i> , <i>mb</i> , <i>ng</i> zwłaszcza, gdy były na końcu;			
lesny	quenya		
<i>danda-</i>	<i>lanta-</i>		spadać
<i>tambe-</i>	<i>tampe-</i>		zatrzymał
<i>tange-</i>	<i>tance-</i>		naprawił
		ale:	
<i>bant</i>	<i>vanta</i>		iść
<i>ump</i>	<i>unque</i>		wgłębienie, zagłębienie
<i>rank</i>	<i>ranco</i>		ramię
f. gdy <i>sk</i> , <i>sp</i> nie stawały się <i>h</i> , <i>f</i> , przechodziły w <i>sg</i> , <i>sb</i> , kiedy poprzedzały samogłoskę;			
leśny	sindarin	quenya	
<i>asbar</i>	-	-	zakręt [* <i>askwar</i> -]
<i>isbin</i>	-	<i>fine</i>	modrzew
<i>esgel</i>	<i>helf</i>	<i>helma</i>	skóra
g. <i>th</i> stawało się dźwięcznym <i>dh</i> , kiedy występowało pomiędzy samogłoskami;			
ossiriandzki	sindarin	quenya	
<i>radha-</i>	-	-	wspinać [* <i>ratha</i> -]
<i>hedhw</i>	<i>hethw</i>	<i>hiswa</i>	mglisty
h. <i>pn</i> , <i>bn</i> , <i>mn</i> stawały się <i>vn</i> (później – <i>von</i>);			
leśny	sindarin	quenya	
<i>dovon</i>	<i>dofn</i>	<i>lumma</i>	ciemny
<i>lavon</i>	<i>lavan</i>	<i>laman</i>	zwierzę
<i>levon</i>	<i>leben</i>	<i>lempe</i>	pięć [* <i>lep(e)nę</i>]
<i>nivon</i>	-	-	zachód [* <i>nibn</i> -]
<i>tovon</i>	<i>tofn</i>	<i>tumna</i>	głęboki

14. Dźwięk *y* zanikał przed następującą samogłoską. Kontrowersyjna jest kwestia dokładnego czasu jego pojawienia się. *Y* jest nieobecne zarówno we wschodnim jak i zachodnim języku leśnym. Jednakże zachodni wykazuje zmianę samogłosek *a* i *o* przed zmianą pierwotnego *y*, które jest nieobecne we wschodnim leśnym. Według pewnych uczonych, zanik *y* postępował niezależnie w obydwu leśnych – wschodnim i zachodnim, i był logicznym procesem z zaniku *y* na początku wszystkich innych sylab. Według innych, już wspólnoleśny rozwinął drobne rozróżnienia pomiędzy wariantami *a* i *o*, czy poprzedzało je *y* czy nie. Te rozróżnienie pozostało, gdy *y* zanikło, ale w zachodnim leśnym zostało ostatecznie osłabione i cofnięte, podczas gdy w zachodnim leśnym zostało zachowane i wyolbrzymione.

zachodni leśny	ossiriandzki	sindarin	quenya
<i>bera-</i>	<i>bera-</i>	-	<i>verya-</i>
<i>bera-</i>	<i>bara-</i>	<i>beria-</i>	<i>varya-</i>
<i>gwena-</i>	<i>gwana-</i>	-	<i>vanya-</i>
<i>rena-</i>	<i>rana-</i>	<i>renia-</i>	<i>ranya-</i>
<i>ula-</i>	<i>ola-</i>	<i>elia-</i>	<i>ulya-</i>

15. Końcowe *y*, które było zachowane po utracie końcowych samogłosek, ponieważ nie znajdowało się więcej na początku, przeszło w *i*:

ossiriandzki	quenya	
<i>fani</i>	<i>fanya</i>	biała chmura
<i>mbeldi</i>	<i>meletya</i>	mocny, potężny

16. *M*, które stało się końcową spółgłoską, zostało zmienione w *-um* przed spółgłoskami innymi niż *l* i *r*:

leśny	sindarin	quenya	
<i>hilum</i>	<i>hithu</i>	<i>hiswe</i>	mgła [<i>*khithmë</i>]
<i>geladum</i>	<i>eilian(w)</i>	<i>helyanwe</i>	tęcza [<i>*helyadmë</i>]
<i>O. doghum</i>	<i>daw</i>	<i>lóme</i>	mrok [<i>*dohmë</i>]
<i>O. naghum</i>	<i>naew</i>	<i>nangwa</i>	szczeka [<i>*nakmë</i>]
<i>O. soghum</i>	-	<i>sungwa</i>	kielich [<i>*nakmë</i>]
<i>O. teghum</i>	-	<i>téma</i>	linia [<i>*temâ</i>]

17. *N*, które stało się końcową spółgłoską zostało zmienione w *-on* przed każdą spółgłoską oprócz *r*:

leśny	quenya	
<i>esgelon</i>	<i>helda</i>	nagi [<i>*skelmâ</i>]
<i>ralon</i>	-	zachód [<i>*radn-</i>]
<i>thavon</i>	<i>samno</i>	

Wschodni leśny

Języki leśne Lórien i Mrocznej Puszczy od zachodnich leśnych Ossir-iandu i Eriadoru dzieliło wiele zmian, które nie były podobne:

1. Początkowe *mb*, *nd* i *ng* stały się *b*, *d*, *g*:

leśny z Mrocznej Puszczy	ossiriandzki	
<i>bar</i>	<i>mbar</i>	miejsce zamieszkania
<i>dûn</i>	<i>ndûn</i>	zachód słońca
<i>garm</i>	<i>ngarm</i>	wilk

2. Początkowe *hm*, *hn* stały się *m*, *n*:

leśny z Mrocznej Puszczy	ossiriandzki	
<i>mal</i>	<i>hmal</i>	pyłek kwiatowy
<i>narth</i>	<i>hnardh</i>	węzeł

3. Wewnątrzwyrazowe *ls* stało się *ss*:

Gi Ṭm Ṭpim̃ p̃i w̃q̃w̃ p̃Ṭp̃m̃ mi p̃p̃m̃ p̃h̃m̃ λṬĩ.

wschodni leśny
ossa-
thessin

ossiriandzki
olsa-
thelsi

śnić
siostra

4. Pierwotne *ai*, *au* stały się zamkniętymi dyftongami *ei*, *ou* i pozostały jako takie w Lórien:

leśny z Lórien
eig
goul

ossiriandzki
aig
gaul

ostry
wycie wilk

5. *a* oraz *o* poprzedzone *gh* stały się otwartym dyftongiem *ñu*, które został zachowany w Lórien:

leśny z Lórien
nñum
sñur
dñum
sñum

ossiriandzki
naghum
saghr
doghum
soghum

szczeka
gorzki
ciemność
kielich

6. *e* poprzedzone *gh* stało się otwartym dyftongiem *čĩ*, który został zachowany w Lórien:

leśny z Lórien
tčim
rčin
thłči

ossiriandzki
teghum
reghon
flegħ

linia
granica
ciemność

7. *gh* przeszło w *g* przed *l* i *r*:

wschodni leśny
olg
ulgon
targ

ossiriandzki
olgh
ulghund
targħ

quenya
ulya
ulundo
tarya

straszny [*ulgá]
potwór [*ulgundó]
nieustępliwy [*targá]

8. *gh* zaniknęło wszędzie indziej:

wschodni leśny
gwe
rî
tû
thâ-

ossiriandzki
gwegħ
rîgh
tûgh
thâgha-

mała osoba
wieniec
muskul
ściskać

9. *a* oraz *o*, które poprzedzało *y* oraz *i* w następnej sylabie przeszło w *e* oraz *u*:

wschodni leśny
geldin
urthin

ossiriandzki
galdi
orthi

drzewa
góry

10. końcowe *l*, *r*, w stały się *ol*, *or*, *u*, kiedy poprzedzały inną spółgłoską:

wschodni leśny
legol

ossiriandzki
legl

zwinny

Gi Ṭm Ṭpim̃ p̃i ʷl̃ʷl̃ p̃t̃p̃m̃ mi p̃p̃m̃ p̃h̃m̃ λt̃ĩ.

gandor
L. bronu

gandr
bronw

harfista
trwały

Leśny z Mrocznej Puszczy

Dialekt języka leśnego z Mrocznej Puszczy różnił się od innych form wschodniego leśnego następującymi zmianami:

1. Długie zamknięte samogłoski *ô* i *ę* „rozbiły się” odpowiednio w *uo* oraz *ie*:

m. leśny	o. leśny	sindarin	quenya	
thluog	flôg	lhûg	hlóce	smok
sieth	sêdh	sîdh	sére	spokój

2. Zamknięte dyftongi *ou*, *ei* stały się *ô* oraz *ę*:

l. leśny	m. leśny	
goul	gôl	wycie wilka
eig	êg	ostry

3. Długie otwarte *ô* stało się zamkniętym *ô*, łącząc się z *ô* < *ou*.

4. Otwarte dyftongi *ñu*, *či* stały się *au*, *ai*:

m. leśny	l. leśny	
daum	dòum	noc
taim	tèim	linia
thlai	thlèi	pajęczyna

5. Końcowe *i*, *u* zmieniły się w *e*, *o*:

m. leśny	l. leśny	
fene	feni	biała chmura
lano	lanu	trzon

6. *dh* stawało się *l*, kiedy padało pomiędzy samogłoskami:

m. leśny	l. leśny	
ralon	radhon	wschód
helo	hedhu	mglisty

7. *dh* stało się *d*, kiedy poprzedzało je *r*:

m. leśny	l. leśny	
erda	erdha	nasienia

8. Końcowe *dh*, *v* stało się *th*, *f*:

m. leśny	l. leśny	
ereth	eredh	nasienie
olof	olov	gałąź

9. *t*, *d* stało się *k*, *g*, kiedy bezpośrednio poprzedzało *l*:

m. leśny	l. leśny	
iskla	istla	księżycyca
lingla	lindla	muzyki
pegla	pedla	języka

10. Formy liczby pojedynczej były tworzone od innych przypadków:

Gi Ṭm Ṭpim̃ p̃i ṭp̃m̃ p̃ṭp̃m̃ mi p̃p̃m̃ p̃hm̃ ḶṬĩ.

m. leśny	l. leśny	
lingol	lindol	muzyka
pegol	pedol	język

Leśny z Lórien

Leśny mówiony w Lórien musiał pozostać niezwykle bliski wspólnemu wchodnioleśnemu, pomiędzy leśnym Lórien i Mrocznej Puszczy doszło do stosunkowo późnych rozbieżności, zaś dalsze zmiany były powolne z powodu działania elfiego pierścienia Pani Galadriel. Jednakże leśny z Lórien został słabo poznany, toteż trudno to potwierdzić. Jedyną wiadomą osobliwością języka leśnego z Lórien, która mogła rozwinąć się, kiedy Elfy z Mrocznej Puszczy i Lórien wstrzymały kontakt, była zmiana długich samogłosek zamkniętych *ô*, *ę* raczej w *û*, *î*, niż w *ie*, *uo* jak w Mrocznej Puszczy.

l. leśny	m. leśny	ossiriandzki	
thlûg	thluog	flôg	smok
sîdh	sieth	sêdh	odpoczynek

Ossiriandzki

Ossiriandzki pozostał bliski językowi wspólnoleśnemu sprzed podziału na zachodni i wschodni język leśny, choć wykazuje kilka cech zachodnioleśnego języka, zaś w szczególności zmianę początkowych *thr-*, *thl-* we *fr-*, *fl-*:

ossiriandzki	m. leśny	
flôg	thluog	smok
frosk	throsk	lis

W ossiriandckim długie otwarte *ô* < **â*, a długie zamknięte *ô* (które było *uo* w języku leśnym z Mrocznej Puszczy) zlało się:

ossiriandzki	m. leśny	
rôm	ruom	trąbka
rôm	rôm	skrzydło

KRÓTKI SŁOWNIK ELFICKIEGO JĘZYKA LEŚNEGO

Gwiazdką (*) są oznaczone zapożyczenia z sindarinu, które można znaleźć tylko w dialektach Lórien i Mrocznej Puszczy. Formy czasownika, które są podkreślone kursywą, wciąż podlegają dyskusji.

Skróty:

adj. = przymiotnik

adv. = przysłówek

cj. = spójnik

du. = liczba podwójna

intj. = wykrzyknik

L. = słowo w formie języka leśnego z Lórien

LO. = słowo w formie wspólnej językom leśnym Lórien i Ossiriandu

n. = rzeczownik

num. = liczba

O. = słowo w formie języka leśnego z Ossiriandu

pl. = liczba mnoga

pp. = imiesłów czasu przeszłego

prep. = przyimek

pron. = zaimek

pt. = czas przeszły

v. = czasownik

A

ab, adj.: kompletny, całkowity

ab, prep.: według, zgodnie z

abad, adv.: później, następnie

ach, n.: krowa

ad, cj.: lub

adar, **adr-**, n.: ojciec

ado, adj.: podwójny (L. adu O. adw)

adradar, **adradr-**, n.: dziadek ze strony ojca

adraman, **adramn-**, n.: babka ze strony ojca

adrathes, n.: ciotka, siostra ojca (O. adrathes)

adratorn, n.: wujek, brat ojca

agol, **agl-**, n.: promień światła

ala-, pt. *alne-*, v.: wzywać

alch, n.: łabędź

ald, adj.: wielki

am, adv.: do góry, w górę

aman, **amn-**, n.: matka

ambon, n.: wzgórze

amma, pron.: dlaczego?

ammal, n.: trznadel (ptak)

amnadar, **amnadr-**, n.: dziadek ze strony matki

amnaman, **amanamn-**, n.: babcia ze strony matki

amnathes, n.: ciotka, siostra matki

amnatorn, n.: wujek, brat matki

amor na, cj.: zamiast

amron, n.: wschód słońca, świt

an, prep.: dla

ana-, pt. *óne-*, v.: dawać

and, adj.: długi

and, n.: brama

anga-, pt. *angene-*, v.: ziewać, zionąć

ann, n.: dar

ano, cj.: chociaż, pomimo, wbrew

ano... (dan) lem...: chociaż... mimo to

anor, pl. **anorin**, n.: słońce

ant, cj.: dlatego (wskazuje cel)

ant, **and-**, n.: most

ar, cj.: i, oraz

aran*, n.: król (Noldorów, Sindarów, bądź ludzi)

arn, adj.: czerwony

arra-, pt. *arrene-*, v.: warczeć

arth, adj.: wysoki
as, n.: dzień
asbar, n.: zakręt
ask, asg-, n.: kość
ass, n.: gotowane jedzenie
ast, n.: piach
ath, n.: szyja
ath, num.: dwa
avar, avr- n.: jędez z Avarich

B

bala-, pt. *balne-*, v.: być potężnym, być zdolnym [do czegoś], móc
balas, n.: moc, potęga
balna, adv.: możliwie, możliwe
ban, adv.: prawdopodobnie
banda-, pt. *banne-*, v.: chodzić, spacerować
bang-, pt. *bangene-*, v.: wymieniać, dać do wymiany (O. mbanga-)
bangor, bangr-, n.: osoba, która wymienia (O. mbangr)
bant, band-, n.: spacer, przechadzka
bar, n.: miejsce zamieszkania (O. mbar)
bara-, pt. *barne-*, v.: mieszkać (O. mbara-)
barn, adj.: chroniony
barnas, n.: ochrona
barth, n.: los, przeznaczenie
bast, n.: chleb (O. mbast)
basta-, pt. *banne-*, v.: piec (O. mbasta-)
be, cj.: jak
bel, n.: siła
belde, adj.: silny (L. beldi, O. mbeldi)
bene, adj.: błady (L. beni, O. bani)
benn, n.: mąż
ber, n.: walczący mężczyzna, wojownik
bera-, pt. *berne-*, v.: strzec, być dzielny (O. bara- „chronić”)
berbrog, n.: człowiek zdolny do przyjmowania postaci niedźwiedzia
berch, adj.: odświętny
bere, adj.: śmiały, odważny (L. beri, O. mberi)
bered, n.: przyjęcie, święto (O. mbered)
bereth, berth-, n.: męstwo
bess, n.: żona
bô, intj.: nie! (odmowa, odrzucenie)

bó-a, v.: musieć
bóna, adv.: koniecznie, definitywnie, istotnie, naprawdę
bor: wciąż, co jakiś czas
bôr, n.: potrzeba (L. bour, O. mbaur)
boron, born-, n.: stronnik godny zaufania
breth, n.: brzoza
bril, n.: kryształ kwarcowy
brilin, adj.: krystaliczny
brith, n.: żwir
brog, n.: niedźwiedź
brono, adj.: trwały (L. bronu, O. bronw)

D

dan, cj. ale (O. ndan)
danda-, pt. *dandene-*, v.: spadać, opadać
dant, dand-, n.: spadek
dara-, pt. *darne-*, v.: zatrzymywać
daum, n.: noc, mrok (L. dñum, O. doghum)
dę, adj.: wielki, ogromny (L. dei, O. dai)
déda-, pt. *déne-*, v.: wywyższać, wychwalać (L. deida-, O. daida-)
delda-, pt. *delne-*, v.: być oburzonym
dell, n.: okrzyk oburzenia, odrazy
delo, adj.: oburzający, odrażający (L. delu, O. delw)
delum, delm-, n.: oburzenie, odraza (LO. delm)
dene, adj.: giętki (LO. deni)
der, n.: mężczyzna (męski osobnik) (O. nder)
dę, adj.: cienisty, ocieniony; n.: cień drzew (L. deir, O. dair)
dile, adj.: wesoły (LO. dili)
dilum, dilm-, n.: przyjeciel (L. dilm, O. ndilm)
dim, adj.: smutny (O. dimb)
ding, n.: przenikliwy krzyk, hałas
dion, adj.: drugi, inny (O. ndion)
dior, n.: następca (O. ndior)
dod, adv.: na dół, w dół
dôl, adj.: płaski
dôl, n.: płaska dolina

don, adv., prep.: przeciw, przeciwko
dôn, n.: tył, tylna strona (O. ndôn)
dor, n.: kraina (O. ndor)
dôr, n.: przerwa
dorn, n.: dąb
dornin, adj.: dębowy
dornof, n.: żołądz
dovna-, pt. *dovne-*, v.: ciężko kłamać
dovon, adj.: ponury
drôg, n.: wilk
dû, n.: noc
duil, n. rzeka
dûn, n.: zachód słońca
dumn, adj.: czarny, ciemny
duom, n. zmrok

E

ę, cj.: jeśli (L. ei, O. ai)
ę... ta...: jeśli... to wtedy...
ęb, adj.: stromy (L. eib O. aib)
ében, pron.: ktoś, ktokolwiek
ed, adv.: poza (ang. out); prep.: poza
edregol, adv.: zwłaszcza, szczególnie
eg, pron.: Ty (formalne)
ęg, adj.: ostry (L. eig O. aig)
ęg, n.: cierń, kolec (L. eig, O. aig)
égas, n.: szczyt górski (L. eigas O. aigas)
el, n.: gwiazda
ele, adj.: wszyscy (LO. eli)
elf, pron.: wszystko
élin, n.: sadzawka, kałuża (L. eilin, O. ailin)
élum, adv.: kiedykolwiek
em, pron.: my
émen, adv.: jakkolwiek
énad, pron.: cokolwiek
endira-, pt. *endirne-*, v.: szukać, poszukiwać
ere, adj.: samotny, jedyny (LO. eri)
erel*, n.: Sindar (jeden) (L. edhel)
ereth, **erd-**, n.: nasienie (L. eredh O. erdh)
es, pron.: on, ona, to [także „to” jako zaimek wskazujący]
esgada-, pt. *esgande-*, v.: łamać
esgal, n.: zasłona, osłona
esgar, n.: łóżko z trzciny

esgel, n.: skóra
esgelon, adj.: nagi
esk, **esg-**, n.: trawiaste bagno
ess, n.: imię
est, adj.: pierwszy
est, n.: wiedza
esta-, pt. *inne-*, n.: nazywać, znać
eth, n.: włócznia
eth, n.: ty (poufałe)
ethel, **eth-**, n.: studnia, fontanna
ew, n.: osoba
ęw, n.: ptak (L. eiw O. aiw)

F

fene, n.: biała chmura (L. feni O. fani)
feron, **fern-**, n.: buk (O. feren, fern-)
filig, **filch-**, n.: mały ptak, ptaszek
find, n.: włosy
fira-, pt. *firne-*, v.: oddawać dech [umierać]
fui, n.: noc
fure, adj.: prawo [kierunek], północ (LO. furi)
fwand, n.: grzyb
fweg, adj.: spragniony (O. suig)
fwera-, pt. *fwerne-*, v.: dać gest rękami
fwest, n.: wietrzyk, wiaterek, bryza

G

gad, n.: bariera
galad, **gald-**, n.: drzewo (O. gald)
galas, n.: radość
galbreth, n.: brzoza
gald, n.: światło (O. ngalad)
galum, **galm-**, n.: powodzenie, dobry los (LO. galm)
gan-: przedrostek używany z nazwami zwierząt (i czasami ludzi), by podkreślić płęć męską
ganda-, pt. *gandene-*, v.: grać na harfie
gandor, **gandr-**, n.: harfista
gandram, n.: jelen (O. gan-rann)
gangol, **gangl-**, n.: harfa (L. gandol, O. gandl)
gano, adj.: męski (L. ganu, O. ganw)
gano, **ganw-** n.: samiec (L. ganu, O. ganw)
gara-, v.: posiadać, mieć

garm, n.: dobytek
garm, n.: wilk (O. ngarm)
garo, adj.: posiadający (LO. garu)
garon, **garn-**, n.: posiadacz, właściciel, pan
garth, **gard-**, n.: region, królestwo, dziedzina (LO. gardh)
gau, n.: usta (L. gñu O. gou)
geb, cj.: oprócz
geg! v.: odejść!
geladum, n.: tęcza
gele, adj.: jasny (L. geli O. gali)
gell, n.: niebo
gelo, adj.: niebieskie niebo (L. gelu, O. gelw)
gēr, adj.: czerwony, rumiany (L. geir O. gair)
getha-, pt. *genge-* v.: opuszczać, porzucać
gilum, **gilm-**, n.: światło gwiazd (L. gilm O. ngilm)
go, prep.: z, pochodzący z
go, n.: potomek (czyjś) (O. ngo)
gô, n.: wiatr (L. gou, O. gwau)
go-edrion, n.: kuzyn (jakiegokolwiek stopnia bądź strony)
god, cj.: dlatego, więc (wskazuje przyczynę)
gôd, n.: brud
gôda-, pt. *gange-* v.: brudzić, plamić
gôl, n.: wycie wilka (L. goul, O. ngaul)
golo, **golw-**, n.: wiedza (L. голу, O. ngowl)
goloth*, n.: Noldor (jeden) (L. golodh)
golum, adv.: od tego czasu, od (czasu)
goma, pron.: dlaczego? z jakiego powodu?
gôn, n.: dzika gęś
gond, n.: skała
gôr, adj.: brudny
gôr, n.: dziki wilk (L. gour, O. ngaur warg)
gorm, n.: pośpiech, nierozwaga
gorn, adj.: porywczy
gorth, n.: przerażenie, groza (O. ngorth)
gorthin, adj.: straszny (O. ngothrim)
goss, n.: obawa, lęk

gui, n.: strach, lęk, obawa
guol, adj.: mądry (L. gûl, O. ngol)
guor, n.: serce (L. gûr, O. gôr)
gûr, n.: śmierć (O. ngûr)
gwath, n.: cień
gwe, n.: osobnik męski, mężczyzna; adj.: energiczny, pełen wigoru
gwela-, pt. *gwinde-* v.: zobowiązać się, mieć dług, powinien (LO. gwedha-)
gwelo, **gwelw-**, n.: powietrze (L. gwelu O. gwelw)
gwena-, pt. *gwanne-* v.: odchodzić (O. gwana-)
gwene, adj.: zielony, świeży (LO. gweni)
gweh, **gwel-**, n.: więź (LO. gwedh)
gwêth, **gwêl-**, n.: zgoda, zezwolenie (L. gwaidh, O. gwaedh)
gwethling, n.: wiewiórka
gwias, n.: mały człowiek, karzeł (L. gweas, O. gweghas)
gwien, n.: świeżość (L. gwîn, O. gwên)
gwier, adj.: przynależność do kogoś
gwila-, pt. *gwilne-* v.: latać
gwin, n.: wino
gwind, n.: dziewczyna
gwind-a-, pt. *gwindene-* v.: wiać (jak liście, śnieg, etc.)
gwine, adj.: nowy (LO. gwini)
gwirulin, n.: motyl (L. gwilurin, O. gwilwerin)

H

hala-, pt. *hande-* v.: rozszczepiać, rozdzielać (LO. hadha-)
hall, adj.: wysoki
hama-, pt. *hamme-* v.: siedzieć
handa-, pt. *handene-* v.: myśleć
hass, n.: pęknięcie, szczelina
hasta-, pt. *hanne-* v.: ranić, zranić
hath, n.: kopiec, góra
helch, adj.: lodowaty; n.: lód
helo, adj.: mglisty (L. hedhu, O. hedhw)
hélum, adv.: później
hēm, n.: zwyczaj (L. heim, O. haim)
herin*, n.: pani (Galadriel)
hila, pt. *hilne-* v.: iść za, podążać
hilum, **hilm-**, n.: mgła (LO. hidhum)

hima-, pt. *himme-*, v.: mieszkać z,
pozostać z
hîn, n.: dziecko
hind, n.: oko
hîr*, n.: pan (Celeborn)
hira-, pt.: *hirne-*, v.: znaleźć, znajdować
hóga-, pt. *hange-*, v.: ziewać, ziać
hon, n.: serce
hui, adj.: daleki

I

ida-, v.: błyskać się, skrzyć, migotać
ien, n.: długi okres czasu (L. în, O. ęn)
illum, adv.: zawsze
imb, prep.: pomiędzy, pośród
in, pron.: ja
in-: przedrostek używany z nazwami zwierząt (i czasami ludzi), by podkreślić płć żeńską
ind, n.: serce, umysł
indran, n.: samiec (O. in-rann)
ine, adj.: żeński (LO. ini)
ing, n.: wierzchołek, szczyt
inga-, pt. *ingene-*, v.: istnieć, być
ink, num.: sześć
int, pron.: oni
îr, n.: pragnienie, życzenie
isbin, n.: modrzew
istil, iskl-, n.: księżyc (L. istel O. istl)
istor, **ithr-**, n.: mądra osoba, mędrzec

K

kaba-, pt. *kambe-*, v.: skakać
kala-, pt. *kalne-*, v.: świecić, błyszczeć
kalf, n.: naczynie
kalfa-, pt. *kalfene-*, v.: nabierać wody
kalin, adj.: połyskujący, świecący
kamb, n.: nadstawiona dłoń, złożona
na kształt kubka
kant, num.: cztery
kara-, pt. *kôre-*, v.: robić, tworzyć,
sprawiać
karab, **karf-**, n.: wrona
karas, n.: forteca z fosą
karm, n.: artefakt
kau, n.: dom (LO. kou)
kaun, adj.: przekupny (LO. koun)

lēf, n.: tłuszcz (L. leiv, O. laiw)
lēg, adj.: żywy (o wegetacji), gorliwy (L. leig, O. laig)
legol, adj.: zwinny, aktywny
lela-, pt. *lende-*, v.: iść (LO. ledha-)
leld, n.: taniec
lem, cj.: jednakże, jednak
lema-, pt. *lamme-*, v.: wytwarzać (tworzyć) dźwięki (O. lama-)
lena-, pt. *lanne-*, v.: tkać, pleść (O. lana-)
lene, n.: nić (L. leni, O. lani)
lēr, n.: lato (L. leir, O. lair)
less, n.: palec
lest, n.: granica, kres
leth, adj.: wolny
letha-, pt. *lenge-*, v.: uwalniać, uwolnić
levon, num.: pięć
li, adj.: wiele
līg, n.: воск
lilda-, pt. *lilne-*, v.: tańczyć
lilum, adv.: często
limb, n.: kropla
limp, adj.: mokry
lind, adj.: muzyczny, muzykalny, słodkobrzmiały; n.: piosenka
lind, n.: Leśny Elf
linda-, pt. *lindene-*, v.: śpiewać
lindor, **lindr-**, n.: śpiewak
line, n.: jezioro, rozlewisko (LO. lini)
ling, n.: ogon
linga-, v.: powiesić, zawiesić
lingol, **lingl-**, n.: muzyka (L. lindol, O. lindl)
lint, adj.: szybki
liog, n.: wąż
līr, n.: pieśń
lira-, pt. *lirne-*, v.: śpiewać, intonować pieśń lub wiersz
lisk, **liscg-**, n.: trzcina
liss, adj.: słodki; n.: miód
līw, n.: ryba
lô, adv.: nie [ang.: no, not]
lôd, adj.: otwarty
loda-, v.: unosić się na wodzie, płynąć, pływać
lôg, adj.: ciepły (L. loug, O. laug)
loga-, pt. *lunge-*, v.: kręcić w koło

lôm, n.: echo
lômin, adj.: odbijający się echem (o dźwiękach)
lôr, n.: złote światło (L. lour, O. laur)
lôrin, adj.: złoty (kolor)
loss, n.: kwiat
loss, n.: śnieg
lost, adj.: pusty
losta-, pt. *lunne-*, v.: spać
lû, n.: okazja
luin, ad.: blady
lûm, n.: czas
lumb, n.: chmura
lung, adj.: ciężki
lunt, **lund-**, n.: łódź
luod, n. kwiat (L. lûd, O. lôd)
luodar, n.: ogród (L. lûdar, O. lôdar)
luog, n.: urok, czar (lûg, O. lôg)
luos, n.: sen (L. lûs, O. lôs)
luth, n.: czar
lutha-, pt. *lunge-*, v.: zaczarować
luthen, adj.: zaczarowany, oczarowany

M

ma, pron.: co?
mab, du. **meb**, n.: dłoń
maba-, pt. *mambe-*, v.: dusić
mada-, pt. *mande-*, v.: jeść
maga-, pt. *mange-*, v.: uderzać dłonią
magol*, **magl-**, n.: miecz
maid, adj.: wilgotny, mokry (L. mčid, O. męd)
mail, n.: przyjaciel (O. mael)
mal, n.: pyłek (O. hmal)
malad, **mald-**, n.: złoto
maldin, adj.: złoty
malin, adj.: żółty (O. hmalin)
malo, adj.: blay (L. malu, O. hmalw)
malum, pron.: kiedy?
mamen, pron.: jak [ang. how]
man, pron.: kto?
man, n.: duch (widmo) śmierci
mane, pron.: jak? (L. mani, O. mană)
manum, pron.: gdzie?
męd, adj.: głodny (L. meid, O. maid)
meda-, pt. *mende-*, v.: kończyć
męg, adj.: giętki, miękki; n.: ciasto (L. meig, O. maig)

megor, adj.: przeszywający, przenikliwy (O. megr)
męł, adj.: uczuciowy (L. mail, O. mael)
męł, n.: żądza, pragnienie (L. meil, O. mail)
mela-, pt. *melne-*, v.: kochać
mele, adj.: blady, płowy (LO. medhi)
mele, adj.: drogi (kochany) (LO. meli)
melim, adj.: dający się kochać, sympatyczny, uroczy
melin, adj.: ukochany
men, n.: droga, ścieżka
mera-, pt. *merne-*, v.: pragnąć, życzyć
mest, adj.: zielony
meth, n.: koniec
mîd, n.: wilgoć
mîd, n.: mżawka, mgła
mîg, adj.: wilgotny, mokry
mila-, pt. *milne-*, v.: pragnąć, tęsknić
millum, adv.: raz, czasami
mimben, pron.: ktoś
min, num.: jeden
mind, adj.: ważny
mine, adj.: pierwszy (LO. mini)
minin, adv.: tylko
mink, num.: jedenaście
minnad, pron.: coś
mint, mind-, n.: punkt
mîr, n.: krzyszał, klejnot
mirlene, n.: łańcuch klejnotów
mith, adv.: do (wewnątrz) (LO. midh)
móda-, pt. *mange-*, v.: władać, kierować
mor, adj.: ciemny; n.: noc
môr, adj.: dobry
morn, adj.: czarny
morth, **mord-**, n.: cień (ze złymi pobudkami) (LO. mordh)
moss, adj.: miękki
moth, n.: staw, jezioro
muid, adj.: zręczny, fachowy
muil, n.: zmierzch, cień
muilin, adj.: sekretny, ukryty
muin, adj.: sekretny, tajny
mund, n.: byk
mûr, n.: mgła
murulin, n.: słowik (L. murulin, O. morilind)

N

na, cj.: niż
na, prep.: do, ku, przy
na-, pt. *nóne-*, v.: czasownik pomocniczy używany przy tworzeniu czasów dokonanych
naga-, pt. *nange-*, v.: gryźć
nalum, adv.: aż do
nand, n.: nizina zalana rzeką
nara-, pt. *narne-*, v.: opowiadać
narth, **nard-**, n.: węzeł (L. nardh, O. hnardh)
nass, n.: sieć
nasta-, pt. *nanne-*, v.: przekłuć, przebić
nath, n.: ugryzienie
naugol, **naugl-**, n.: krasnolud
naum, n.: szczeka (L. nñum, O. naghum)
nedor, num: dziewięć
nef, n.: twarz (LO. nev)
nęg, n.: ból, cierpienie (L. neig, O. naig)
nelch, n.: ząb (O. neleg, nelch-)
neld, n.: trzy
neldor, n.: nuk
nele, adj.: trzeci (O. neli)
nele, n.: jeden z Linadrów
nell, n.: strumień
nella-, pt. *nellene-*, v.: dzwonić
nellum, adv.: tymczasem
nen, n.: woda
nęna-, pt. *nęne-*, v.: lamentować, rozpaczać (L. neina-, O. naina-)
nene, adj.: mokry (O. neni)
nęr, n.: lament, rozpacz (L. neir, O. nair)
nere, n.: ognisty, płomienny (L. neri, O. nari)
neth, n.: ostro zakończony wyrostek
nî, n.: kobieta
nib, n.: śnieg
nieg, adj.: blady, słaby (L. nîg, O. nęg)
nieth, n.: młodość (L. nîth, O. nęth)
nif, adv.: prawie, blisko
niga-, pt. *ninge-*, v.: być zimnym
nimp, **nimb-**, adj.: biały
nind, n.: staw, jezioro
nîr, n.: łąza
nîth, n.: zapach kwiatów

nivlum, adv.: wkrótce, niedługo
nivon, adv.: naprzód, dalej, na zachód
nîw, n. nos
nôd, adj.: zobowiązany (L. noud, O. naud)
noda-, pt. *nunde-*, v.: wiązać
nold, adj.: tajny, ukryty
nolum, adv.: wcześniej, przedtem
non, adj.: poprzedni, wcześniejszy
nôr, n.: ogień
norda-, pt. *nurne-*, v.: umieszczać w dziurze
nos, n.: rodzina
nosta-, pt. *nunne-*, v.: rodzić
nu, prep.: pod
nûm, n.: zachód
nuo, prep.: przed (o czasie)
nuol, n.: małe okrągłe wzgórze (L. nûl, O. nôl)
nuon, pp.: urodzony (L. nûn, O. nôn)
nuor, n.: szczep, plemię (L. nûr, O. nôr)
nûr, adj.: głęboki
O
ô, intj.: O!
ô, adv.: dawno temu
och, n.: ptasie jajo
ôf, n.: owoc jakiegokolwiek rośliny (także ziarna, żołądź, etc.) (LO. ôv)
olch, adj.: zły
old, n.: napój
olg, adj.: odrażający, okropny (O. olgh)
olo, **olw-**, n.: zioło (L. olu, O. olw)
olof, **olb-**, n.: gałąź (LO. olov)
olos, **oss-**, n.: sen (O. ols-)
olum, **olm-**, n.: puchar, kielich (LO. olm)
olwar, n.: ogród
ond lub **onn**, n.: dziecko, potomek, syn
onda-, pt. *onne-*, v.: tworzyć, powodować
ondor, **ondr-**, n.: rodzic
or, prep.: ponad, nad, na
ôr, adj.: starożytny, antyczny
ôr, n.: dzień (L. our, O. aur)
ôr, n.: krew
ora-, pt. *orne-*, v.: wznosić się
orle, adv.: zbyt, nadmiernie
ornar, n.: las

oron, **orn-**, n.: drzewo
orth, n.: góra
ortha-, pt. *orthene-*, v.: podnosić
ôs, n.: świt, brzask, dzień
osod, **ost-**, n.: obóz chroniony ogrodzeniem
oss, num.: siedem
ossa-, pt. *ossene-*, v.: śnić, wyobrażać sobie (O. olsa-)
oth, n.: wojna, bitwa
ôth, adv.: z dala, w oddaleniu (L. oudh, O. audh)
othor, n.: wojownik
ôva-, pt. *ambe-*, v.: zakazywać

P

pad, adv.: całkowicie, kompletnie, zupełnie; już
pada-, pt. *pande-*, v.: wypełniać, napełniać
paga-, pt. *pange-*, v.: zamykać
pala-, pt. *palne-*, v.: szeroko otwierać
palfa-, pt. *palfene-*, v.: uderzać (dłonią lub pięścią)
palon, adj.: szeroki, rozległy
palum, **palm-**, n.: powierzchnia
panda-, pt. *pandene-*, v.: otwierać, rozszerzać
pant, adj.: otwarty
parch, adj.: suchy
past, adj.: równy, gładki
path, adj.: zamknięty
peda-, pt. *pinde-*, v.: mówić
pege, adj.: mało, niewiele, kilka (LO. pegi)
pegol, **pegl-**, n.: język (L. pedol, O. pedl)
pel, prep.: poza
pela-, pt. *pelne-*, v.: słabnąć, zamierać, znikać
pele, **pelle**, n.: płowienie, zanik
pen, n.: osoba
pena-, pt. *panne-*, v.: umieszczać, układać, przykładając (O. pana-)
pene, adj.: brakujący (LO. peni)
pera-, pt. *perne-*, v.: obracać
perchal, n.: hobbit, niziołek
perin, adj.: połowa, pół

pern, adj.: zawrócony, zwrócony, zamieniony
pese, n.: soki roślinne (LO. pesi)
pess, n.: pióra, puch
pest, n.: mowa
peth, n.: słowo
pig, adj.: mały
piga-, pt. *pinge-*, v.: maleć, zmniejszać się
pilum, **pilm-**, n.: strzała (LO. pilim)
pind, n.: stok, zbocze, skarpa
pindas, n.: opowieść
pindor, **pindr-**, n.: narrator
ping, n.: warga
pint, **pind-**, n.: opowieść
pioda-, pt. *piune-*, v.: pluć, spluwać
piog, n.: jagoda
piugwin, n.: winogrono, winorośl
pôg, n.: kruk, wrona
pold, adj.: silny, mocny
pôm, n.: choroba, plaga, zaraza
pôr, n.: zamknięta dłoń
posta-, pt. *punne-*, v.: powstrzymywać, zatrzymywać
puig, adj.: czysty
pûr, n.: plama, brud

R

rach, n.: pazur, szpon
raf, n.: linka, sznur
raga-, pt. *range-*, v.: odbierać, zabierać
rain, n.: granica, krawędź (L. rċin, O. reghon)
rala-, pt. *rande-*, v.: wspinać się (LO. radha-)
ralon, adv.: w tył, wstecz, do tyłu, na wschodzie, na wschód (LO. radhon)
rank, **rang-**, n.: ramię
rann, n.: jeleni, łania
ranor, **randr-**, n.: wędrowiec, podróżnik
rant, **rand-**, n.: bieg rzeki
rass, n.: róg
rast, num.: dwanaście
recha-, pt. *rechene-*, v.: jeździć, odbywać podróż
ręg, adj.: zgięty, wygięty, zakrzywiony (L. reig, O. raig)

regoron, **regorn-**, n.: drzewo ostrokrzewu
rela-, pt. *rende-*, v.: siać, zasiewać (LO. redha-)
rena-, pt. *ranne-*, v.: wędrować, błąkać się (O. ranna-)
rest, n.: wąwóz
rî, n.: girlanda, wieniec (O. rîgh)
rie, n.: dzień (L. rî, O. rē)
rien*, n.: królowa (Noldorów, Sindarów lub ludzi)
rif, n.: kora (LO. riv)
riga-, pt. *ringe-*, v.: skręcać, wykręcać, obwijać
rim, n.: krawędź, granica, kres, pogranicze
rimb, n.: wielka ilość, tłum
rimba-, pt. *rimbene-*, v.: pędzić, szybko płynąć
rimdod, pl. **rimdodin**, n.: kaskady, progi rzeczne
rimp, adj.: haczykowaty, zakrzywiony
rind, n.: koło, okrag
ring, adj.: zimny; n.: zimne górskie jezioro
rink, **ring-**, n.: potrząsanie, drzenie
rista-, pt. *rinne-*, v.: ciąć
ritha-, pt. *ringe-*, v.: trząść, potrząsać, wstrząść
roch, n.: koń
rod, n.: pieczra, jaskinia
rôd, n.: mistrz, rekordzista
rôf, n.: brzek rzeki (LO. rôv)
roga-, pt. *runge-*, v.: bać się
rôm, n.: skrzydło
rôm, n.: wichura (L. roum, O. raum)
rôn, adj.: wędrowny, tułaczy
rond, n.: podziemna jaskinia
ross, n.: rosa
rost, n.: płaszczyna, równina
roth, **rol-**, n.: jaskinia (LO. rodh)
rôth, **rôl-**, n.: alpinista (LO. rôdh)
rugim, adj.: straszny, straszliwy, okropny, potworny
ruida-, pt. *ruine-*, v.: ścigać, gonić
ruidor, **ruidr-**, n.: myśliwy, poszukiwacz
ruim, n.: polowanie, poszukiwanie

rûma-, pt. *rúmene-*, v.: podnosić, dźwigać

rund, n.: bezkształtny las

rune, n.: ścieżka, trasta przetarta przez przemierzające ją zwierzęta lub ludzi

ruom, n.: trąba, trąbka (L. *rûm*, O. *rôm*)

rutha-, pt. *ruthene-*, v.: powodować strach

S

sa, cj.: że

saga-, pt. *sange-*, v.: przeszywać, przenikać, rozrywać

salf, n.: chwast, zielsko

salfā-, pt. *salfene-*, v.: siorbać, sączyć

samo, **samw-**, n.: myśl (L. *samu*, O. *samw*)

sarn, adj.: z kamienia, kamienny

sarth, **sard-**, n.: kamień (LO. *sardh*)

saum, n.: puchar, kielich (L. *sñum*, O. *soghum*)

saur, adj.: gorzki (L. *sñur*, O. *saghr*)

sęł, n.: wiedza (L. *seil*, O. *sail*)

seld, n.: córka

serch, n.: przelana krew

si, pron.: to

sib, adj.: taki, podobny

sien, n.: dziecko (potomek) (L. *sîn*, O. *sēn*)

sieth, **siel-**, n.: reszta, pozostałość (L. *sîdh*, O. *sēdh*)

sigol, **sigl-**, n.: nóż (O. *sigl*)

silum, adv.: teraz

silum, **silm-**, n.: światło gwiazdne (LO. *silm*)

simen, adv.: tak, w ten sposób

sin, adj.: taki

sink, **sing-**, n.: twardy kamień, krzemień

sinum, adv.: tutaj

sîr, n.: rzeka

sira-, pt. *sirne-*, v.: płynąć, spływać, wypływać

sirdant, n.: wodospad

sôf, n.: sok (LO. *sôv*)

soga-, pt. *sunge-*, v.: pić

sôm, n.: umysł

sûm, n.: otwór, dziura, wydrążenie

T

ta, pron.: to

ta, cj.: dlatego, więc

taba-, pt. *tambe-*, v.: zatrzymywać, utrudniać

taga-, pt. *tange-*, v.: tworzyć, konstruować, naprawiać

taim, n.: rząd, linia (L. *tçim*, O. *teghum*)

tal, n.: stopa; tel du.: dwie stopy

tala-, pt. *talne-*, v.: grać na instrumencie

tald, adj.: nachylony nad

talda-, pt. *taldene-*, v.: spadać

talum, adv.: wtedy, wówczas

talum, cj.: kiedy, w tym czasie

talum, **talm-**, n.: podłoga, podłóże (LO. *talm*)

tama-, pt. *tamme-*, v.: pukać

tamor, **tambr-**, n.: dzieciół

tan, adj.: taki

tana-, pt. *tanne-*, v.: pokazywać, okazywać

tangol, **tangl-**, n.: szpila

tank, adj.: stały, nieruchomy, niewzruszony

tann, n.: znak

tanum, adv.: tam

tarag, **tarch-**, n.: róg

targ, adj.: twardy, mocny

targ, adv.: ledwie, z wysiłkiem

tarm, n.: wysoki pień drzewa

tarug, n.: wół

tass, n.: gwóźdź

tathlum, adv.: jeszcze raz, znowu, ponownie

tathor, **tathr-**, n.: wierzba

taum, n.: oprawka, klamra (L. *tñum*, O. *taghum*)

tava-, pt. *tambe-*, v.: smakować, próbować

tę, n.: prosta droga

téda-, pt. *téne-*, v.: przedłużać, wydłużać (L. *teida-*, O. *taida-*)

tede, **tedi-**, adj.: drugi (L. *tedi*, O. *tadi*)

tęg, adj.: głęboki (L. *teig*, O. *taig*)

tęga-, pt. *tenge-*, v.: stawiać znaki (szczególnie na korze)
tęł, n.: wydłużenie, przedłużenie (L. teil, O. tail)
tęla-, pt. *telne-*, v.: kończyć, przestawać, ustawać
telch, adj.: prędkie, szybkie
teld, n.: koniec
teld lub **tell**, adj.: ostatni
teleg, **telch-**, n.: pień
teler*, n.: Teler, ktoś z plemienia Telrich
telf, n.: srebro
telfin, adj.: srebrny, ze srebra
telum, **telm-**, n.: baldachim (liści w lesie) (LO. telm)
ter, prep.: przez, poprzez, na wskroś
teth, n.: oznaczenie ścieżki (np. znaki na drzewie lub kamieniu pokazujące, którą ścieżką iść)
tier, adj.: prosty (L. tîr, O. tēr)
tild, n.: ostry punkt
tim, n.: iskra, gwiazda
tind, adj.: błyszczący
tinda-, pt. *tindene-*, v.: rozniecać
tindum, n.: zmierzch
tingla-, pt. *tinglene-*, v.: skrzyć się, błyszczeć (LO. tindla-)
tiog, adj.: gruby
tira-, pt. *tirne-*, v.: uważać, brać pod uwagę
tiss, n.: mały znak
titha-, pt. *tinge-*, v.: mrugać, migać
toba-, pt. *tumbe-*, v.: przykrywać
tôf, n.: smak, przyjemność czucia (LO. tôv)
toga-, pt. *tunge-*, v.: przynosić, przyprowadzać
tola-, pt. *túle-*, v.: przychodzić
tolch, adj.: mocny, pewny; n.: podpora
told, num.: osiem
tolda-, pt. *tuldene-*, v.: wzywać, sprowadzać, pójść po coś/kogoś
toll, n.: wyspa
tôr, n.: król
tôr, n.: wielki las (L. tour, O. taur)
torch, adj.: silny, mocny
tóril, n.: królowa

torn, n.: brat, towarzysz
tornel, n.: bratanica (córka brata)
tornon, n.: bratanek (syn brata)
toss, n.: krzak
tovon, adj.: głęboki, niski
triew, adj.: smukły (L. trîw, O. trêw)
trum, n.: tarcza
tû, n.: mięsień (O. tûgh)
tua-, pt. *tuine-*, v.: kielkować, rozrastać się
tuil, n.: wiosna
tuilind, n.: jaskółka
tuim, n.: pączek (rośliny)
tula-, pt. *tulne-*, v.: stać
tulus, n.: topola
tumb, n.: głęboka dolina
tund, adj.: wysoki
tung, adj.: ciasny, napięty, spięty
tuss, n.: materiał na dach (kora, liście, gałęzie)

TH

thâ-, pt. *thange-*, v.: ścisnąć, wycisnąć (O. thagha-)
thaga-, pt. *thange-*, v.: rozszczepiać, rozpadać, rozdzielać
thall, adj.: gwałtownie spadający
tham, n.: bariera, zaporę, przeszkoda
thama-, pt. *thamme-*, v.: trzymać się na ucocu, nie zbliżać się
thand, adj.: pewny, mocny, godny zaufania
thang, n.: ucisk, opresja
thavon, **thavn-**, n.: obrabiacz drewna, budowniczy
theles, **thess-**, n.: siostra (O. thels-)
thelum, **thelm-**, n.: zdecydowany pomysł (LO. thelm)
thene, adj.: regularny, prawidłowy; n.: zasada (L. theni, O. thani)
thera-, pt. *therne-*, v.: szyć, zszywać
there, adj.: południowy, lewo (L. theri, O. thani)
thessel, n.: siostrzenica; córka siostry
thesson, n.: siostrzeniec, syn siostry
thimba-, pt. *thimbene-*, v.: dąć, grać na fujarce
thimbor, **thimbr-**, n.: grający na fujarce

thimp, thimb-, n.: fujarka, trąbka
thind, adj.: szary, blady
thinda-, pt. *thindene-*, v.: blaknąć, stawać się szarym
thine, n.: wieczór (LO. thini)
thint, thind-, adj.: krótki
thiron, thirn-, n.: brew
thlaba-, pt. *thlambe-*, .: łopotać, trzepotać (O. flaba-)
thlai, n.: pajęczyna, babie lato (L. thlči, O. flegħ)
thlasa-, pt. *thlambe-*, v.: słyszeć, słuchać (O. flasa-)
thlin, n.: pajęczyna (O. flin)
thlind, adj.: delikatny, wspaniały (O. flind)
thlon, n.: dźwięk (O. flon)
thlôs, n.: ucho (O. flôs)
thluog, n.: smok (L. thlûg, O. flôg)
thôn, n.: sosna
thor, prep.: w poprzek
thôr, adj.: smukły, szczupły
thora-, v.: nurkować, szybko schodzić (w dół)
thoron, thorn-, n.: orzeł
thran, adj.: mocny, pełen siły
thraw, n.: ciało (O. fraw)
thriw, n.: zima (O. friw)
throd, n.: podziemna jaskinia (O. frod)
thrôf, adj.: dziki (L. thrôv, O. frôv)
thrôn, adj.: sztywny, twardy, mocny
throsk, throsg-, n.: lis (O. frosk)
throssa-, pt. *throssene-*, v.: szeptać
thruon, n.: wschód (L. thrûn, O. frôn)
thúa-, pt. *thúne-*, v.: oddychać (O. thûwa-)
thûl, n.: dech
thund, n.: korzeń
thuor, adj.: schodzący w dół z ogromną prędkością (L. thûr, O. thôr)

thúra-, pt. *thurne-*, v.: ukrywać, maskować, chować

U

û, prep. + dopełniacz: bez, brakujący
uben, pron.: nikt
úgal, n.: brzask
uhe, adv.: już więc nie
ui, adv.: zawsze
ui, adj.: obaj
uil, n.: roślina pnąca
ula-, pt. *ulne-*, v.: padać (o deszczu) (O. ola-)
ulgon, n.: potwór (O. ulghund)
ulum, adv.: nigdy
ulun, n.: powódź
umbal, n.: męczarnia, agonia
umbar, n.: miejsce zamieszkania, świat
umboth, n.: głęboki staw, jezioro
ump, n.: wgłębienie, zagłębienie
ûn, adj.: brakujący
unad, pron.: nic
undum, n.: wieczór, zmierzch
unga-, pt. *ungene-*, v.: wykopywać
ungol, ungl-, n.: pająk
ungor, adj.: ciemny, mroczny
ungum, n.: sieć pajęcza
uo, adv.: razem; prep.: (razem) z (L. û, O. ô)
uola-, pt. *olne-*, v.: śnić (L. ûla-, O. ôla-)
uolum, adv., cj.: podczas, w czasie
uom, n.: głos (L. ûm-, O. ôm)
uon, adj.: taki sam, identyczny
uon, adv.: równie, jednakowo
uor, n.: góra (L. ûr-, O. ôr)
ûr, n.: żar, ogień
urch, n.: ork
úrin, adj.: gorący, gorejący, płomienny
urun, urn-, n.: miedź
usp, n.: dym

SPIS RZECZY

WSTĘP	5
KRÓTKI OPIS LEŚNEGO ELFICKIEGO	6
DŹWIĘKI.....	6
<i>Przełos</i>	7
<i>Redukcja samogłosek</i>	7
MORFOLOGIA	9
<i>Czasownik</i>	9
<i>Czasy złożone</i>	10
<i>Rzeczownik</i>	11
<i>Liczba podwójna</i>	14
<i>Różnice ossiriandzkiego rzeczownika</i>	14
<i>Przymiotniki</i>	15
<i>Zaimki</i>	15
<i>Przysłówki</i>	16
<i>Przymyki</i>	16
<i>Spójniki</i>	16
<i>Częste przyrostki</i>	16
<i>Złożenia</i>	17
ZMIANY DŹWIĘKOWE W LEŚNYM ELFICKIM	18
<i>Wschodni leśny</i>	22
<i>Leśny z Mrocznej Puszczy</i>	25
<i>Leśny z Lórien</i>	26
<i>Ossiriandzki</i>	26
KRÓTKI SŁOWNIK ELFICKIEGO JĘZYKA LEŚNEGO.....	27
SPIS RZECZY	39